

Művészcsaládok XII.

Búza Barna (1910–2010) szobrászművész és családja: id. Buzi László, Búza Mária, Bérci László

Id. Buzi László (1881–1956) festőművész, fényképész, egy sarkadi kalaposmester fia, aki egy régi erdélyi nemesi családból származott. László festőnek készült, a nagybányai festőiskolában dolgozott. A Nagybányai Művésztelepen alkotók között találjuk (Réti István művészeti vezető kimutatása szerint) Buzi Lászlót is 1903-ban, Czóbel Béla, Ferenczy Károly, Grünwald Béla, Thorma János és mások mellett. Az 1904-es névsorban is szerepel a neve. 1906-ig volt tagja a festőkolóniának. 1907-ben megnősült. Felesége füzesgyarmati lány, Makai Erzsébet. Házasságuk után Vésztőre költöztek, ott nyitottak fotószalont. Festészet helyett a biztosabb megélhetést nyújtó fotózást választotta. Magas színvonalon készített egyedi képeket. 48 évig boldog házasságban éltek, 5 gyermeket neveltek fel. Házassága révén jött létre Buzi László kapcsolata Füzesgyarmattal, valamint gyermekeinek vér szerinti rokonsága felesége füzesgyarmati rokonságával. Buzi László különösen felesége bátyjával, Makai Marci ügyvéddel tartott szoros kapcsolatot.

Apósa, Makai Mihály, Érdmihályfalván született, 300 holdas birtokuk volt, de szüleit az 1831-es kolerajárvány idején elveszítette. Ide-oda hányódott, míg végül a füzesgyarmati kovácsmester befogadta, és kiváló kovácsmesterré nevelte. Anyósa, Polgár Erzsébet, a Füzesgyarmaton élt Polgár János jómódú bognármester lánya. Négy lánya volt, közülük az egyiket, Erzsébetet, Makai Mihály vette feleségül. Az első világháború után a család visszaköltözött Sarkadra. Buzi László 1956-ban, életének 75., házasságának 48. évében halt meg. A sarkadi református temetőbe temették. Felesége 84 évet élt. Halála után egyik lánya, apja műhelyében, Bihari Katalin néven folytatta a fényképész mesterséget.

Búza Barna (Vésztő, 1910. december 30. – Budapest, 2010. október 15.) szobrász, éremművész. Eredeti neve Buzi vagy Buzy Barnabás. Öten voltak testvérek. Édesapja fényképész-műhelyt nyitott, hogy el tudja tartani a családot. Ebből aztán éppen hogy meg tudtak élni tisztességgel. 1922-ben Sarkadra költöztek, ahol édesapjától, aki a nagybányai festőiskola tagja volt, rajzolni tanult. Am a képzőművészeti iskolára nem volt elegendő pénz. Bár nagyapja kívánságára becsülettel kitanulta a kalaposmesterséget, ő mindenképpen szobrász szeretett volna lenni. 17 évesen elment a főiskola felvételijére, nem törődve azzal, hogy nem felel meg a feltételeknek – nem volt 18 éves, és érettségije sem volt. Ez

csak akkor derült ki, amikor a jól sikerült vizsga után be kellett volna iratkoznia. Maga gróf Klebelsberg Kuno (1875–1932) vallás- és közoktatásügyi miniszter adott engedélyt az iskola elkezésére. 1928-ban felvették a Magyar Királyi Képzőművészeti Főiskolára, ahol előbb Sidló Ferenc (1882–1953), majd Szentgyörgyi István (1881–1938) kitűnő szobrászművészek voltak a mesterei. Tanulmányi évei alatt neki ítelték a Ferenczy István-díjat. A főiskola elvégzése után mesteriskolásként 1935–1936-ra szóló római ösztöndíjat kapott. Rómában Ferruccio Ferrazzinál (1891–1978) tanult. Római ösztöndíjasként fordult érdeklődése a monumentalitás, az épületplasztika és a faszobrászat felé.

Búza Barna 1933 óta kiállító művész. Még abban az évben a Múcsarnokban megrendezett 40 éven aluli művészek kiállításának I. díját a zsűri neki ítélte. 1936-ban Rómában, a Magyar Akadémia termeiben rendezett évről-évré bemutatót, melyet III. Viktor Emánuel király (1869–1947) nyitott meg, a Galéria D'Arte Moderna három szobrát megvásárolta. 1937-ben meghívták a Velencei Biennáléra. 1937 végén a Múcsarnokban rendezett Téli Tárlaton kiállított műveire megkapta a Zala György-érmet. 1943-ban a Kolozsvár Művészeti Hetek kiállításán, az országos fafaragó versenyen, „Szent Tadeus” szobrát I. díjjal tüntették ki.

1944-ben büntetőszázadba kellett bevonulnia. Alakulatával Ausztriába került. A háború véget értével Ausztriában maradt, ahol fafaragóműhelyt nyitott. Főleg kultikus műveket alkotott.

Ott készült a Salzburgi Minoriták számára egy Krisztus-szobra is.

1945-ben műtermét elvették. Hazatérte után fél évig kőműveseknél fehérmunkásként dolgozott az akkori köztársasági elnöki palota gipszdíszítményein. Szobrász-kollégáinak, barátainak bizalma visszasegítette eredeti foglalkozásához. 1945-ben megnősült, felesége Lázár Margit. A Művészeti Alap megszervezésében, különösen annak kivitelező iparvállalatának kialakításában, jelentős munkát végzett. Közben helyreállította a Százados úti Művésztelepen lévő műtermét, és újra bekapcsolódott az alkotómunkába, a budavári Mátyás-templom előtti téren a Szentháromság-szobor alakjait rekonstruálta. 1963-tól a Budapest VIII. kerületi Tanács tagja volt.

1970-ben egy diófa szobráért VI. Pál pápa (eredeti nevén Giovanni Battista Enrico Antonio Maria Montini, 1897–1978) emlékérmét adományozott számára. 1971–1975 között a kerület parlamenti képviselője volt. 1974-ben Irak fővárosával (Bagdad) városesztétikai tanácsadói szerződést kötött, ezt a munkáját az Irak–Irán között kitört háborúig folytathatta.

A Budapesti Műszaki Egyetemen meghívottként a „Kreatív gondolkodás módozatai az alkotómunkában” címmel egy tanéven át volt előadó. A Művészetbarátok Egyesületének alapító tagja,

1979-től 1981-ig elnöke, majd örökös tiszteletbeli elnöke volt. 2000-tól a Molnár-C. Pál Baráti Kör tiszteletbeli elnöke volt.

Az ország településeinek sok köztéri szobra áll, több mint hatvan szobrával, síremlékével, reliefjével állították föl. 1956-ban Kazincbarcikán felállított lovas szobra I. díjat kapott. Több mint 100 érmet metszett nagy elődökről és kortársokról, fontos eseményekről. Gergely Mihály tollából jelent meg „Búza Barna keresztútjai” című életműkötetete.

Egyéni kiállításai (válogatás): 1941: Műbarát, Budapest (Czene Bélával, Élesdy Istvánnal); 1943: Műbarát, Budapest (Istókovits Kálmánnal); 1957: Katona József Múzeum, Kecskemét (Bozsó Jánossal); 1958: Déri Múzeum, Debrecen (Boross Gézával); 1967: Thorma János Múzeum, Kiskunhalas (Bozsó Jánossal); 1972: Művelődési Ház, Tokaj (Doór Ferencsel); 1978: Csepel Galéria, Budapest; 1979: Vármúzeum, Esztergom; 1980: Művelődési Központ, Sarkad; 1985: Csepel Galéria (Pituk Józseffel); 1987: Hevesi Sándor Művelődési Központ, Nagykanizsa (Vincze Lajossal); 2002: Tihanyi Apátság; 2010: Herendi Porcelánművészeti Múzeum; Soproni Múzeum; Lábasház, Sopron (életében az utolsó kiállítása).

A szobrászoknál gyakori, hogy festőkkel, grafikusokkal közösen állítanak ki, hogy a falak ne maradjanak üresen. Így a szoborművek is jobban érvényesülnek, egymást kiegészítve segítik.

Részvétele csoportos kiállításokon (válogatás): 1934-től Nemzeti Képzőművészek Kiállítások, Múcsarnok (Budapest); 1937: Modern Monumentális Művészet, Nemzeti Szalon (Budapest); 1938: XXI. Velencei Biennále (Velence, Olaszország); 1939: Országos Magyar Képzőművészeti Társulat Őszi Tárlata, Múcsarnok; 1941: Magyar Egyházművészeti Kiállítás, Nemzeti Szalon; 1942: XXIII. Velencei Biennále; 1950-től Magyar Képzőművészeti Kiállítások, Múcsarnok; 1955: Képzőművészetünk Tíz Éve, Múcsarnok; 1957: Tavasz Tárlat, Múcsarnok; 1960: Képzőművészetünk a felszabadulás után, Magyar Nemzeti Galéria (Budapest); 1965: A Százados úti Művésztelép 50

Búza Barna a műtermében

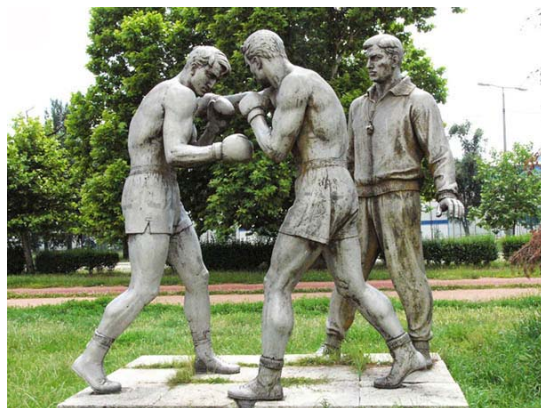
Éve, Magyar Nemzeti Galéria; 1969: Magyar Egyházi Kultúra, Magyar Akadémia (Róma); 1975: Jubileumi Képzőművészeti Kiállítás, Múcsarnok; 1977: I. Portré Biennále, Hatvani Galéria (Hatvan); 1978: Magyar Szobrászat, Múcsarnok; 1979: Faszobor, Csontváry Terem (Pécs); 1981: III. Országos Éremművészeti Biennále, Lábasház (Sopron); 1983: Római Iskola I., Keresztény Múzeum (Esztergom); 1984: X. Szabadtéri Szoborkiállítás, Balatoni Úttörőváros (Zánka); 1988: Magyar Képzőművészek és Iparművészek Szövetsége Tavasz Tárlat, Múcsarnok; 1989: Téli Tárlat '89, Múcsarnok; 1994: Kisszobor '94, Vigadó Galéria (Budapest); 1997: Magyar Szalon '97, Múcsarnok; 2006: Művészetbarátok 2006 – kiállítás az 1956-os forradalom és szabadságharc 50. évfordulójára, Pataky Művelődési Központ (Budapest); 2007: Országunk titkos ereje – Molnár-C. Pál Baráti Kör kiállítása, Szent István Bazilika altemploma; 2008: A Százados úti Művésztelép, Józsefvárosi Galéria, Budapest.

Búza Barna készített kisplasztikákat, portrékat, domborműveket, érmekeket, valamint köztéri szobrokat. Alkotásai fából, kőből, fémből, kerámiából, porcelánból (a Herendi Porcelángyár számára), terrakottából, magastűzőn égetett pirogránitból, valamint a saját találmányú pirobronzból készültek. Szobrászatát a klasszikus iskolázottság, a finom naturalizmus jellemzi. Művészi hitvallásában s műveiben az izmusok divatáramlatai ízlését, alkotói szándékait nem befolyásolták. Közérthető műveket alkotott, a felhasznált anyagok tulajdonságait tiszteletben tartotta. A korát jellemző politikai áramlatok nem téríthették el munkásságától. A nehéz időkben mindig sokat segítettek az egyházi megrendelések. Az egyházművészet tematikus művészet, amely tartalmával és szigorúan meghatározott alkatelemekkel (ikonográfia), de meglehetősen szabadjára hagyott formavilággal (természetes vagy stilizált) valamely, az alakos ábrázolást megtűró vallásnak vagy felekezetnek céljait szolgálja. Hosszú ideig az egyházművészet volt az európai művészettörténet legfontosabb területe. Búza Barna Herenden készítette azt

Búza Barna: Kálvin János

a Pietát, amelyet később a világ számos helyén kiállítottak. Az egyik példányt Mádl Ferenc (1931–2011) köztársasági elnök ajándékba vitte el II. János Pál (eredeti nevén Karol Józef Wojtyła 1920–2005) pápának. Életnagyságú szobrot készített az egyik korábbi pápáról, VI. Pálról is, egykori teológus évfolyamtársa, Klempa Sándor (1898–1985) veszprémi püspök megrendelésére, pappá

Búza Barna: Ökölvívók (1958)

szentelésük ötvenedik évfordulóján. Válaszul később Búza Barna pápai áldást kapott és a kis vatikáni aranyérmét. Sokszor támadták ezekért a művekért, de amikor legjobban támadták, megnyert egy kazincbarcikai emlékműpályázatot, így kaphatott megbízásokat a világi témájú köztéri szobrászatban is. Klebelsberg Kuno mellszobrának első példányát Lezsák Sándor (1949–) rendelte meg a Lakiteleki Népfőiskola számára, a másodikat pedig Pesthidegkúton állították fel a magyar kultúra, oktatásügy kiemelkedő jelentőségű képviselőjéről elnevezett Kultúrkerület kertjében (magam is adakoztam a szobor felállítására). Ne tagadjuk, Búza Barnának, mint abban az időben másoknak is, vannak ún. „szocreál” munkái is. A Terror Háza Múzeum gyűjteményében látható Balázs István és Búza Barna „Szocialista honvédelem”

Búza Barna: Petőfi Sándor emlékérem

című művének részlete. Valószínűleg az 1950-es években készült. A Népstadion állomás tematikus szobrászati programjának részeként a zöld márvánnyal burkolt jegyváltócsarnokba négy, egyenként kétalakos szoborcsoportot szándékoztak felállítani, melyből a szocialista művészetet megismerő szoborpárt Kerényi Jenő (1908–1975), a szocialista tudomány szobrát Tar István (1910–1971), a szocialista munka allegóriáját Antal Károly (1909–1994), a szocialista honvédelmét pedig Balázs István (1908–1995) és Búza Barna készítette. Mindegyik kompozíció egy férfi és egy női figurából áll, „kifejezve a férfi és a nő Alkotmányunkban biztosított egyenjogúságát.” Búza Barna a férfifigurát mintázta meg.

Köztéri művei (válogatás): Keresztút (fa, 1951–1957, Székesfehérvár, bazilika), Cortonai Szt. Margit (1247–1297) szobra (fa, 1952, Budapest, Kapisztrán János-templom), Ökölvívók (bronz, 1952–1958, Budapest, Népstadionkert), Kuruc lovas (bronz, 1959, Kazincbarcika, Rákóczi tér), Öntőmunkás (bronz, 1963, Jászberény), Zenélő fiatalok (alumínium, 1964, Komló,

Művelődési Ház), Esze Tamás (1666–1708) mellszobra (mész, 1966, Sátoraljaújhely, Esze Tamás Általános Iskola), Karikázó fiú (vörösréz, 1965, Vác, Április 4. tér), Olajfúró munkás (bronz, 1968, Eger, MSZMP Székház, ma Egészség ház), Felszabadulási emlékmű (1970, Budapest, XVIII. ker. Kossuth tér), Garay János (1812–1853) mellszobra (pirogránit, 1972, Szek-

szárd, Garay János Gimnázium), Tóth Bucsoki István (1889–1944) mellszobra (mész, 1972, Tatabánya, Felszabadulás tér), Agrárszocialista emlékmű (bronz, 1981, Battonya), Luther Márton (1483–1546) szobra (kő, 1983, Lux Elek terve alapján, Budapest, Evangélikus Teológiai Akadémia kertje), Petőfi (1823–1849) mellszobora (pirobronz, 1985, Kiszvárd), Táncoló kígyók (bronz, 1986, Fővárosi Állatkert), Márkus László (1927–1985) színművész síremléke (1987, Farkasréti temető), Bárdos Lajos (1899–1986) zeneszerző emléktáblája (bronz, mész, 1989, Budapest, II. ker. Margit krt. 64/b.), Kálvin János (1509–1564) szobra (bronz, 2000, Budapest, Kálvin tér), Szent István (969–1038) mellszobra (bronz, 2001, Baja), Klebelsberg Kuno-mellszobor (bronz, 2005, Lakitelek, Népfőiskola szoborparkja), Dr. Béres József (1920–2006) dombormű (bronz, mész, 2010, Kiszvárd, Városi Könyvtár), Vass Lajos (1927–1992) mellszobra (bronz, 2010, Lakitelek, Népfőiskola).

Búza Barna megbízást kapott a Dunamelléki Református Egyházkerületől egy egész alakos Kálvin-szobor megformálására. Az alkotást a Kálvin téren helyezték el, közel a főváros egyik legrégebb református templomához. A két és fél méter magas bronzszobor mintegy három és fél mázsa finom minőségű bronzból készült. Az öntés kényes munkáját az érdi Fémpaszt bronzöntő végezte, amelynek a vezetője Domonkos Béla (1934–) szobrászművész. A szoborposztamenten található felirat: „KÁLVIN JÁNOS GENFI REFORMÁTOR NOYON, 1509 – GENF, 1564.” Hátoldalán: „EMELTE A DUNAMELLÉKI REFORMÁTUS EGYHÁZKERÜLET A MILLENNIUM ÉVÉBEN, A MAGYAR REFORMÁTUSOK IV. VILÁGTALÁLKOZÓJA ALKALMÁBÓL, 2000. JÚNIUS 30.”

A szobor leleplezése a világtalálkozó megnyitójának egyik kiemelt ünnepi eseménye volt.

Búza Barna mondta: „A Kálvin téri templomba jártam, ahol meghatározó hitélményeimet kaptam (...) A téren állt a Danubius-kút (ma az Erzsébet teret díszíti), de én már akkor odaállmodtam a kút helyett a Kálvin-szobrot. Ez az álomom mindig velem volt, hiszen a Kálvin téri templomba járok azóta is. Elkészítettem a szobor modelljét, és lelkész barátaim szelíd, de kitartó unszolására bemutattam Hegedűs Lóránt (1930–2013) püspök úrnak, aki 5 példányban megöntette a modellt, majd a világtalálkozóra az egyházkerület megrendelte a nagyméretű szobrot. Így talált egymásra az én álomom és a megrendelő óhaja.” A szobrász a Kálvin-ábrázolás megalkotásakor a formák leegyszerűsítésére törekedett, így a szobor megjelenésével is a reformátor szerény életvitelét tükrözi. A művész szavai szerint az alkotás: „Határozott. Bibliás. Éles metszésű arc, ellentmondást nem tűrő férfikarakter. Szakmai szempontból ezek jó fogódzók voltak. Ilyennek éreztem mindig. A róla készült rézkarcok tanulmányozása és a róla írott munkák elolvasása után is. Olyan sokáig éltem vele és hordoztam magamban őt, hogy amikor nekiláttam a szobor elkészítésének, öt hét alatt elkészültem vele”.

Művei közgyűjteményekben: Herendi Múzeum, Janus Pannonius Múzeum (Pécs), Magyar Nemzeti Galéria, Magyar Nemzeti Múzeum, Vatikáni Múzeum (Róma), Petőfi Irodalmi Múzeum (Budapest), Sárospataki Képtár, Szombathelyi Képtár, Vay Ádám Múzeum (Vaja).

Éremművészete (válogatás): Az érem bronzból vagy nemesfémből öntött vagy vert kerék fémlap, amelynek többnyire mindkét oldalán lapos domborműves ábrázolás és felirat van. Rendszerint valamely esemény megörökítésére vagy kiemelkedő személy tiszteletére készítik.

Petőfi Sándor, Ortutay Gyula Emlékérem a néprajztudományért, Budapest Főváros Tanácsa Kulturális Díja, Kálvin János (1509–1564), Magyar Közgazdasági Társasági díjérem, Gerő László, 56-os emlékérem, Dr. Ravasz László, Dr. Béres József, Ady Endre, Búza Mária (a művész lánya), Püski Sándor könyvkiadó, Zrínyi (Horvát–Magyar Baráti Társaság megbízása), Baranyi Ferenc költő, Kónya Sándor operaénekes, Obersovszky Gyula író, Medveczky Ádám karnagy, Bérczi László fotográfus, László Gyula régész, író, festő.

Díjai, elismerései: 1933: Országos Magyar Képzőművészeti Társulat ifjúsági szobrászati díja, 1934: Magyar Királyi Képzőművészeti Főiskola Ferenczy István szobrászati díja, 1935–

1936: Római Magyar Akadémia ösztöndíja, 1936: Balló Ede-díj, 1941: Zala György-érem, a Magyar Képzőművészek Egyesületének Kitüntetése, 1942: a kultuszminiszter faszobrászati díja a kolozsvári VI. Nemzeti Képzőművészeti Kiállításon; a Benczúr Társaság kitüntető elismerése a Múcsarnok Őszi Tárlatán, 1981: Munka Érdemrend arany fokozata, 1997: Molnár-C. Pál Társaság Életmű-díja, 1999: Magyar Kultúra Lovagja, 2001: Magyar Köztársasági Arany Érdemkereszt, 2002: Magyar Köztársasági Érdemrend lovagkeresztje, 2008: Magyar Köztársasági Érdemrend tisztikeresztje; Albert Herceg Díj.

Búza Barnát mintázza a tanítvány, Bíró Gáspár

Búza Barna Sarkad város és Józsefváros díszpolgára. Haláláig aktívan dolgozott, a Százados úti Művésztelep egyik meghatározó alakja volt. Életének 100. évében, 2010. október 15-én, hajnalban, egy budapesti kórházban hunyt el. Örök nyugalomra helyezték 2010. november 6-án Sarkadon, a Körösháti temetőben.

Emlékkiállítások: Száz év remény címmel nyílt emlékkiállítás 2011. február 24-én a budapesti Molnár-C. Pál Múterem-Múzeum Tavasz Termében. A kiállításához kapcsolódva „Az üstökös csillagot hozott – Történetek Búza Barna szobrászművész életéből” című könyv is megjelent és bemutatásra került, Béres Klára – Béres Melinda szerzők jóvoltából.

A tárlat különlegességei közé tartoztak a szobrász 1980-as években készült, diófából faragott keresztúti domborművei, amelyeket a sümegi ferences templomtól kaptak kölcsön. A művész hagyatékát unokája, Réczey Bálint őrzi, aki a terem egyik sarkában apró műhelyt is kialakított, ahol az éremkészítés eszközeit, számaikat és néhány plakettet vizsgálhatott meg közelebbről a közönség. Az emlékkiállításon láthatóak voltak bronz és terrakotta kisplasztikák, a fából faragott Paganini-szobor, a szerelmespárt ábrázoló Tavasz, amelyet a Herendi Porcelánmanufaktúrának tervezett.

A Kisvárdai Várszínház és Művészetek Háza kiállítótermében 2011. október 14-én nyílt emléktárlat, amelyen a művészről mint emberről emlékeztek meg fotókkal, kisplasztikákkal.

A kiállítás megnyitóján közreműködött a Weiner Leo Alapfokú Zene- és Művészeti Iskola.

Egyik magántanítványa, dr. Bíró Gáspár megmintázza mesterét, és a kétszeres életnagyságú gipszportré bemutatásra került 2017. április 28. – május 19. között a lábatlani Gerenday Galériában, A. Bak Péter festő és Bíró Gáspár szobrász „Szín és Forma” című közös kiállításán, amelyet dr. Tóth Antal mű-

vészettörténész, a Magyar Nemzeti Galéria nyugalmazott osztályvezetője nyitott meg, és méltatta a kiállított anyagot.

Búza Barnát gyerekkorom óta ismertem. Elmondása szerint a térdén lovagoltam. Apám Filér utcai műtermébe gyakran feljött. Egy időben kapták meg a főiskolán a Balló Ede-díjat. Jó barátságban voltak. Mindketten tagjai voltunk (én még vagyok) a Művészetbarátok Egyesületének (az elnökségben együtt dolgoztunk), a Fészek Művész Klubnak és a Molnár-C. Pál Baráti Körnek. Több országos és egyéb csoportos kiállításokon szerepeltünk együtt munkáinkkal. Többször voltam a Százados úti Művésztelepen lévő műtermében. Apám művészetét nagyra tartotta, az enyémmel nem foglalkozott. Nagy mesélő volt, állandóan voltak történetei, többek között apámról meg az én gyermekkoromról is anekdotázott.

Búza Barna szobrász- és éremművész a XX. századi magyar szobrászat kiemelkedő alakja volt. Sajnálattal kell megállapítanunk, hogy az 1945 utáni mindenkorai magyar kulturális kormányzat semmilyen érdemleges szakmai díjban, elismerésben (Munkácsy-díj, Kossuth-díj, Erdemes Művész, Kiváló Művész) nem részesítette, nem találta erre méltónak.

Búza Barna igazi titka abban rejlik, ahogy azt a 100 évet – minden poklával és kegyetlenségével, bizonytalanságával és örömeivel – kiegyensúlyozottan, egyenes gerinccel és végtelen szeretettel járta végig. Élete az alkotás fényében ragyog és figyelmeztető példa számunkra, hogy a legnagyobb alkotóerő az Isten Lelke által szított, semmilyen körülmények között elhamvadni nem tudó szeretet, mely az élet égboltozatáról elúzi a gyűlölet és ellenségeskedés oly gyakori, sötét felhőit.

Alkotásai hirdessék keresztyén magyar reformátusságunk számára a megmaradás és élet lehetőségét, mely nem a magunkban bízás optimizmusa, hanem a Jézusban kegyelemből nekünk ajándékozott reménység és Istenbe vetett hit.

Búza Mária (Tapolca, 1954. augusztus 19. – Budapest, 2004. szeptember 7.) keramikusművész, Búza Barna szobrászművész lánya. 1973–1978 között járt a Magyar Iparművészeti Főiskolára. Mesterei: Józsa Bálint (1937–) és János György (1923–1998). Egyedi vagy kis példányszámú, fagyálló kerámia virágtartókat, dísztalakat, kutakat, csobogókat, valamint épületkerámiákat és temetkezéssel kapcsolatos kerámia-tárgyakat készített. Budapesten, a Százados úti Művésztelepen élt és dolgozott. 50 éves korában ragadta el a halál.

Egyéni kiállításai: 1983: Kerti kerámiák, Pataky Galéria (Budapest); 1985: Épületkerámiák, Középülettervező Vállalat (Budapest), Balaton Galéria (Balatonfüred); 1990: Ferencvárosi Pincetárlat.

Csoportos kiállításai (válogatás): 1975: Főiskolások kiállítása (Ernst Múzeum, Budapest), 1976: Csók Galéria (Budapest), 1984: VIII. Országos Kerámia Biennále (Pécs), Fiatal Iparművészek Stúdiója kiállítása (Ernst Múzeum), 1987: Vigadó Galéria (Budapest).

Köztéri munkái: 6 db nagyméretű virágtartó (pirogránit, 1981, Fészek Klub kertje, Budapest), 10 db nagyméretű pálmartató edény (pirogránit, 1982, Fővárosi Állatkert), Címerrekonstrukció (pirogránit, 1983, Tanácsháza, Gönc), 5 db nagyméretű virágtartó (pirogránit, 1984, Pápa), 20 db nagyméretű virágtartó (pirogránit, 1984, Budapest, V. ker., Haris köz), Nagyméretű virágtartó és gyertyatartó csoportok (pirogránit, 1984, Új Köztemető szóróparcellája, Budapest), Falburkolat virágtartókkal (mattmázás kerámia, 1992, OTP, Battonya), Virágtartó-falburkolat elemcsalád, térelválasztók, virágtartók (kerámia, 1993–1994, Ferihegyi Repülőtér I. terminál).

Bérci László (Vésztő, 1909. március 7. – Baja, 1997. július 27.) fényképész, fotóművész, Búza Barna szobrászművész bátyja. Eredeti neve Buzi László. Apai nagyapja, egy régi erdélyi nemesi család sarja, kalaposmester volt Sarkadon. Anyai nagyapja kovácsmester Füzesgyarmaton. Édesanyja Makai Erzsébet, 84 évet élt. Édesapja, id. Buzi László (1881–1956) szintén fényképész-mester, előtte a nagybányai festőiskola növendékéként 1906-ig volt Nagybányán. Festészetből nem lehetett megélni, úgyhogy 1907-től fényképezéssel is foglalkozott. Ot gyermekük volt: Barnabás, aki Búza Barna néven szobrászművész lett (lásd fent). Zoltán, vezetéknevét Bánfira változtatva, puskaműves lett. Erzsébet és Katalin a Bihar vezetőnevet vették fel. Katalin folytatta Vésztőn, apja műtermében a fényképész munkát, Erzsébet színiiskolát végzett. Bérci László felesége, Szecskó Piroska, szintén fényképész. Vésztőn az I. világháború idején az iskolákba hadikórházakat telepítettek. László 10-12 izraelita vallású fiúval, 8-10 református és 3-4 katolikussal együtt a zsidó elemibe járt. A család 1922-ben Sarkadra költözött, ott járta a polgárit. Édesapja közben megtanította a fényképezés alapelemeire. 16 éves korától, 1925-től fényképezőtanuló, majd 1926-tól Békéscsabán dolgozott Ábrahám Bélánál. Később Hódmezővásárhelyen Till Viktornál, Hajdú-böszörményben Brassai Zoltánál, Veszprémben Kollár Adolfnál. 1930-ban Budapestre került két évre, Brunhuber Béla műtermébe, majd Balatonfüredre, Kurzweil Frigyes özvegyének a műtermébe, ahol a műtermi felvételek mellett a riportos képek készítésére is megtanították. Itt fényképezte az öreg Asbóth Oszkárt és Bláthy Ottó Tituszt. Amikor visszatért a fővárosba, a Hársfa utcai kollégiumban lakott, többek közt Kovács Imre népi íróval együtt. A fényképezés mellett Aba-Novák Vilmos magánrajziskolájába járt.

1934-ben kapott iparengedélyt, ekkor nyitotta meg isaszegi műtermét. Az üzlet gyengén ment, rövid ideig tartott. 1935. november 25-én feleségül vette Szecsó Piroska fényképészt, akit még Brunhuber műtermében ismert meg. Mint házások, Kiss István nagyhírű fotóműhelyébe kerültek Pestszentlőrinc-re. Reprodukciókat, kirakati képeket, nagyméretű nagyításokat, színezett képeket készítettek. Nyolc évig dolgoztak itt.

Bérci László az 1930-as években került kapcsolatba – Püski Sándor révén – a népi írókkal és a Magyar Élet Kiadóval. Az írók egy részét Püski Ráday utcai lakásán fényképezte le.

Móricz Zsigmondot Németh László budai lakásán – egyik lánya keresztelőjén örökítette meg.

Kodolányi Jánost, Erdélyi Józsefet otthonában fotózta. Szabó Dezső ugyan kidobta a lakásából, így egyetlen fotóját lesből készítette róla egy könyvnapon, hóna alá rejtett géppel, félig háttal az írónak. Nagyjából húsz ezer darabot adtak el ezekből a képekből az idők folyamán, levelezőlap méretben, lent aláírva (én is kaptam tőlük néhányat). Mikor Püski Sándor 1943-ban a szárszói Soli Deo Gloria Szövetséggel írótalálkozót, konferenciát szervezett, Bérci Lászlót már Bajáról hívta. A konferencia légköréről és résztvevőiről az ő fotóinak köszönhetően kaphatunk teljes képet. Mintegy hetven felvételt készített ekkor. 1943-ban bevonultatták katonának, magára kellett hagyja terhes feleségét.

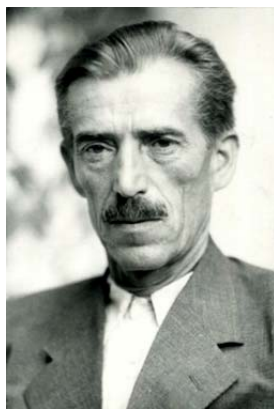
Németországba került, majd hadifogságba a Szovjetunióba. 1947. június 27-én ért vissza Bajára. Több műterem után házat vásároltak a Szent Antal (később Szamuely) utca 7. szám alatt, s műtermüket is ide helyezték át. Négy gyermekük született: László (1941), Ildikó (1943), Virág (1951), Zsuzsanna (1953).

Abban a szerencsében volt részem, hogy a szüleimen keresztül megismerhettem a Bérci családot. Édesanyám (Bánáti Mária) mellett magam is bajai születésű vagyok, édesapám

A műteremnek is szolgáló bajai ház, Pálmai József fényképfelvétele (2011)

mentem, mert tudtam, hogy mindig otthon vannak. Szeretettel fogadtak, mert én jó hallgató voltam, a már számtalanszor elmondott történeteket újból és újból nagy figyelemmel hallgattam. Egyébként is szeretem az öregek kissé kiszínezett történeteit hallgatni. Laci bácsi nagy mesélő volt, de sosem tudtam füllentésen érní. Mint a feltett lemez, csak mondta, mondta, és minden alkalommal ugyanúgy, ugyanazt. Felesége, Piroska néni meg csak csendesen meghúzódott a sarokban, és néha megjegyezte, hogy ne untasd már ezekkel a régi dolgokkal a Pétert, nem ezért jött ő hozzánk. Való igaz, inkább apámról, Kun Istvánról meg Rudnayról kérdeztem volna, de ő nem engedett a mondókájából. Aztán mindig a lányai

Bérci fotó: Szabó Pál író portréja

mentettek meg, kihívtak a konyhába, ahonnan átmentünk a szobába, ahol szép és értékes festmények lógtak a falon bajai művésztől. Baján rendezett kiállításaimon és apám emlékkiállításán is mindig ott voltak.

Bérci László és felesége a bajai műteremben

(P. Bak János) pedig a Bajai Művésztelep egyik vezetőtanára volt azokban az időkben. Ő tervezte a Bérci Fotó Műterem kirakatát és reklámplakátjait. Bérci viszonzásként fotózta a szüleit, a művésztelep kiállításait, az ott folyó művészeti munkát. Bajai kiállításaim, rokonlátogatások alkalmával mindig felkerestem Bérci-éket. Bejelentés nélkül

mentettek meg, kihívtak a konyhába, ahonnan átmentünk a szobába, ahol szép és értékes festmények lógtak a falon bajai művésztől. Baján rendezett kiállításaimon és apám emlékkiállításán is mindig ott voltak.

„A holnap analfabétái már nemcsak azok lesznek, akik nem tudnak írni és olvasni, hanem azok is, akik nem fognak tudni fényképezni.” (Moholy-Nagy László)

Bérci László a Bérci Fotó kalandos és hányatott sorsa ellenére, szívós és kitartó munkával örökre bevészte nevét a magyar fotózás történetébe. A fényképészet utolsó mohikánja volt.

Forrás: Kortárs Magyar Művészeti Lexikon (Enciklopédia Kiadó, Budapest, 1999.) www.forrasfolyoirat.hu/0912/kincses.pdf